

POLICYSOLUTIONS



A Narancsvidék trendjei

- A 2010 őszi önkormányzati választások mélyelemzése -



2010. október

Vezetői összefoglaló

A 2010-es önkormányzati választások elemzése első látásra egyszerű feladatnak tűnik: a rendszerváltás utáni **magyar politika történetének legnagyobb arányú győzelmét aratta a Fidesz-KDNP** mind vidéken, mind a Fővárosban. Ugyanakkor, a választási eredmények mögött álló politikai trendek vizsgálata számos meglepő eredményt mutat: így láthatóvá válik, hogy a **tízezer fő alatti települések továbbra is a függetlenek birodalma maradt**, a nagyobb városokban csak arányaiban tarolt a Fidesz, **szavazatszáma csökkent 2006-hoz képest**, illetve, hogy **Budapesten** olyan kerületekben **veszített teret a baloldal**, mint a **XVI. vagy a VIII. kerület**.

Az alábbi **mélyelemzésünkben két módszerrel** vizsgáltuk a 2010. október 3-i önkormányzati választási eredményeket: egyrészt a médiában megjelenő, sokszor leegyszerűsített **aggregált számokat lebontottuk települési szintre** és áttekintettük, hogy az ország különböző térségeiben és településtípusain hogyan szerepelt a két nagypárt, az Fidesz és az MSZP. Másrészt a kapott eredményeket **összevetettük a 2006-os önkormányzati választások** hasonló módszerrel lebontott **eredményeivel**, így láthatóvá vált, hogy az elmúlt négy esztendőben milyen folyamatok mentek végbe a Fidesz és az MSZP szavazóbázisában az ország egyes területein.

Az elemzés során világossá vált, hogy a **tízezer fő alatti településeken a függetlenek által elnyert mandátumok aránya mindössze egy százalékponttal csökkent 2006-hoz képest**, így kijelenthető, hogy sem a választási törvény szigorítása, sem a 10 ezer főnél kisebb településeken egyedülálló mértékű fideszes képviselőállítás nem hozott semmilyen áttörő változást: a falvak és kisvárosok továbbra is a függetlenek birodalma maradt. **Visszaesett** ugyanakkor ezeken a településeken **az MSZP**, melynek egyik kiváló oka, hogy a **szocialisták csupán 453 helyen indítottak jelöltet**, mely a fideszes jelöltek számának a tizede. Ugyanakkor, a pontos képhez hozzátartozik az a tény, hogy a **szocialista képviselők egy jelentős része függetlenként, pártlogó nélkül** indult a kistépülési választásokon.

Az elemzés egyik meglepő ténye, hogy a **10 fő feletti településeken a Fideszre leadott szavazatok száma csökkent 2006-hoz képest**. Míg négy évvel ezelőtt több mint egymillió voksot kapott ezeken a településeken a jobboldali párt, addig idén 928 ezret. Ez a szám még a kisebb választási részvételt figyelembe véve is azt mutatja, hogy **nem történt jelentős szavazótábor-bővülés a jobboldalon**. A Fidesz elsőprő eredményét tehát nem a saját táborának erős növekedése, hanem az MSZP szavazók számának nagymértékű csökkenése okozza.

A kelet-magyarországi és nyugat-magyarországi megyékben a megyei közgyűlésre leadott listás szavazatok alapján jól látszik, hogy lényegében **a Fidesz az ország mindkét felében egyforma mértékben javított eredményén**, politikája és kampánya nem okozott jelentős népszerűség-növekedési különbségeket a Duna egyik és másik felén. Ha még egy szinttel mélyebbre, a megyei eredményekre tekintünk, megállapíthatjuk, hogy **a 2006-hoz képest**

számított erősödés képzeletbeli rangsorát Csongrád megye vezet. A dél-alföldi megyében a kormánypárt 33 százalékkal tudta növelni szavazatainak a számát. **A legrosszabb** teljesítményt a **budapesti** mellett a **Bács-Kiskun** megyei Fidesz nyújtotta: itt a szomszédos Csongráddal ellentétben csökkent a voksok száma, de szavazatszám tekintetében szinte stagnálás látható Veszprém és Tolna megyében is.

Az **MSZP** a **Dunától keletre 40 százalékkal** kapott kevesebb szavazatot, mint négy éve, míg a **Dunántúlon „csupán” 35 százalékkal.** **Budapesten 33 százalékos** szavazatszám-beli visszaesést hozott az október 3-i választás. Sokak számára meglepő adat lehet viszont az is, hogy az **MSZP** a sokszor emlegetett Észak-Magyarországnál is többet **vesztett** 2006-hoz képest az **Észak-Alföldön és a Dél-Dunántúlon.** Ezekben a régiókban 44 százalék körüli szavazatvesztéséget könyvelhetett el a baloldal. Érdekes a túlsó végletet is bemutatni: a megyék képzeletbeli versenyében **Komárom-Esztergom végzett az első helyen a szocialistáknál,** itt „mindössze” minden ötödik szavazóját veszítette el a párt.

A budapesti pártpreferenciák alakulásának elemzését megnehezíti az alacsony részvételi arány: **Budapesten volt a harmadik legalacsonyabb részvétel az országban** (43,6 százalék), mely egyben az összes régió közül a **legnagyobb mértékű csökkenés** 2006-hoz képest. Egyértelműen kiderül ugyanakkor, hogy bár Budapest főpolgármesteri címét és 23-ból 19 kerület polgármesteri címét is elnyerte a Fidesz, továbbra is a Főváros relatíve a leggyengébb láncszem a Fidesz számára az országban. 2010 októberében **Tarlós István mintegy 28.000 szavazattal kevesebbet kapott, mint négy évvel korábbi próbálkozása alkalmával,** amikor még az inkumbens Demszky Gábor és egy mostaninál jóval erősebb **MSZP-SZDSZ** koalíció ellen indult.

A **Fidesz fellegvára** egyértelműen az **I. kerület,** a Vár. Itt a kormánypárt háromszorannyi szavazatot kapott, mint az **MSZP.** Mindenképpen érdemes azonban megfigyelnünk, hogy jóval a **budapesti átlag felett végzett két külső-pesti városrész:** a ciklusokon keresztül szocialista vezetésű **XVI. kerületben 55 százalékot,** a **XVII. kerületben 58 százalékot** ért el a Fidesz. További érdekesség, hogy a szociálisan alacsonyabb státusúak által is sűrűn lakott **VIII. kerületben** is 52 százalékot szerzett a jobboldal, azaz itt **elindult a baloldal térvesztése.**

Az **MSZP-t** illetően a legfontosabb megállapítás, hogy **egyetlen kerületben vannak többségben a szocialista szavazók a fideszesekhez képest, a XIII-ban.** A két másik baloldali vezetésű kerületben, **Kispesten és Pesterzsébeten** úgy tudott nyerni az **MSZP-s** polgármester, hogy a kerületben – ha csak kismértékben is –, de **többségben vannak a jobboldaliak:** Kispesten hat százalékponttal, Pesterzsébeten nyolc százalékponttal erősebb a kormánypárt a legnagyobb ellenzéki pártnál. A **baloldal további építkezési bázisa** lehet **Újpest és Kőbánya,** ahol 10 szocialista szavazóra „mindössze” 13 illetve 15 fideszes jut.

Boros Tamás

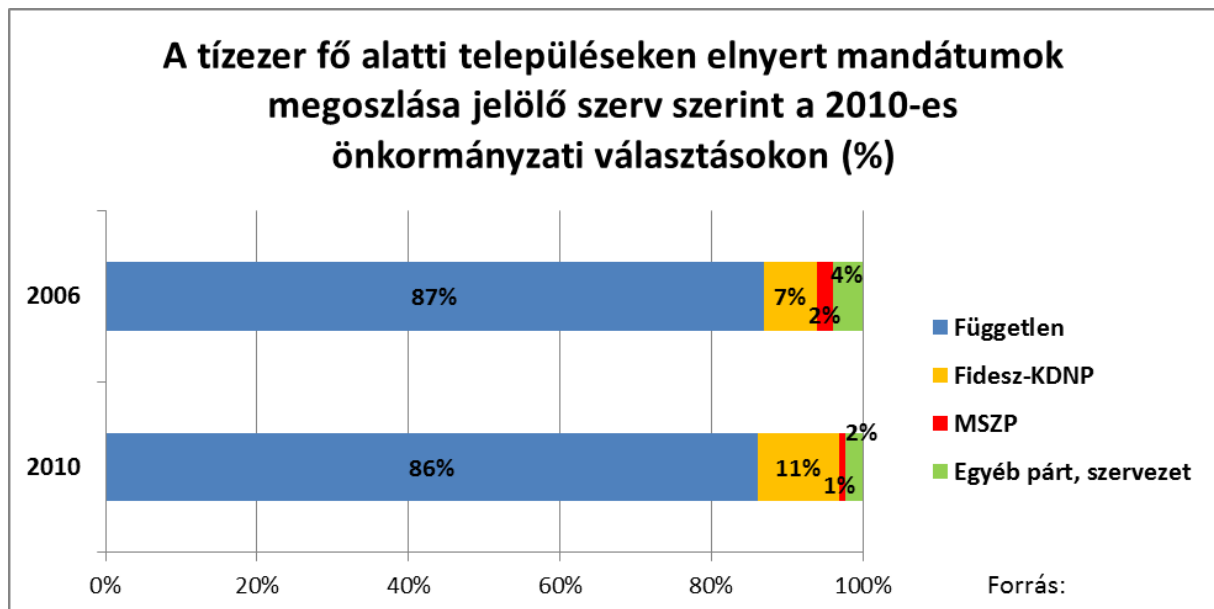
A szerző a Policy Solutions politikai elemzője

Tartalomjegyzék

| | |
|---|----|
| Vezetői összefoglaló | 2 |
| Kistelepülések: a függetlenek birodalma..... | 5 |
| Megyei trendek: Narancsvidék a Duna mindkét felén | 6 |
| Budapest – jelentős szórás a kerületek között..... | 11 |

Kistelepülések: a függetlenek birodalma

Az önkormányzati törvény 2010-es módosításával szemben gyakori kritika volt, hogy a független jelöltek és a kis szervezetek ellehetetlenítéséhez vezethet. A változtatás valóban megnehezítette a megyei listák és nagyvárosi polgármesterjelöltek állítását, ugyanakkor a számok azt mutatják, hogy a beágyazott helyi jelöltek könnyen vették ezt az akadályt. A nehezebb jelöltállítás és a Fidesz előző önkormányzati választásokhoz képest ezerötszázal több kistelepülési jelöltje ellenére is a tízezer lakosnál kisebb településeken az összes mandátum 86 százalékát független jelölt kapta, mely csak egyetlen százalékponttal marad el 2006-hoz képest. A Fidesz tehát a függetlenek csaknem kétharmados falusi és kisvárosi tortaszeletéből alig tudott hasítani magának – a kistelepülések megmaradt a függetlenek birodalma.



A Fidesz a négy évvel ezelőtti 2752 jelölt helyett 2010-ben már 4235 jelöltet indított. Ez utóbbi, valamint a párt általános népszerűség-növekedésének hatására 100 ezerrel több szavazatot gyűjtött be ezeken a településeken, mint 2006-ban. Összességében 476 településen nyerte el a polgármesteri címet fideszes jelölt, ugyanakkor ez még a kiemelkedő támogatottság ellenére is csupán a kistelepülések 16 százaléka.

Jelentősen visszaesett ugyanakkor ezeken a településeken az MSZP. Ennek egyik kiváltó oka, hogy a szocialisták csupán 453 helyen indítottak jelöltet a több mint háromezer településen. A szocialisták 2010-ben már csak 37 településen nyerték el a polgármesteri címet szemben a 2006-os 147 polgármesteri győzelemmel, ami azt jelenti, hogy a polgármestereik háromnegyedét elvesztették. Ugyanakkor, a pontos képhez hozzátartozik az a tény, hogy a szocialista képviselők egy jelentős része függetlenként, pártlogó nélkül indult a kistelepülési választásokon, így a nagymértékű szavazatszám-beli visszaesés nem mutatja azt, hogy valójában mennyit gyengült a baloldal a falvakban és kisvárosokban.

Megyei trendek: Narancsvidék a Duna mindkét felén

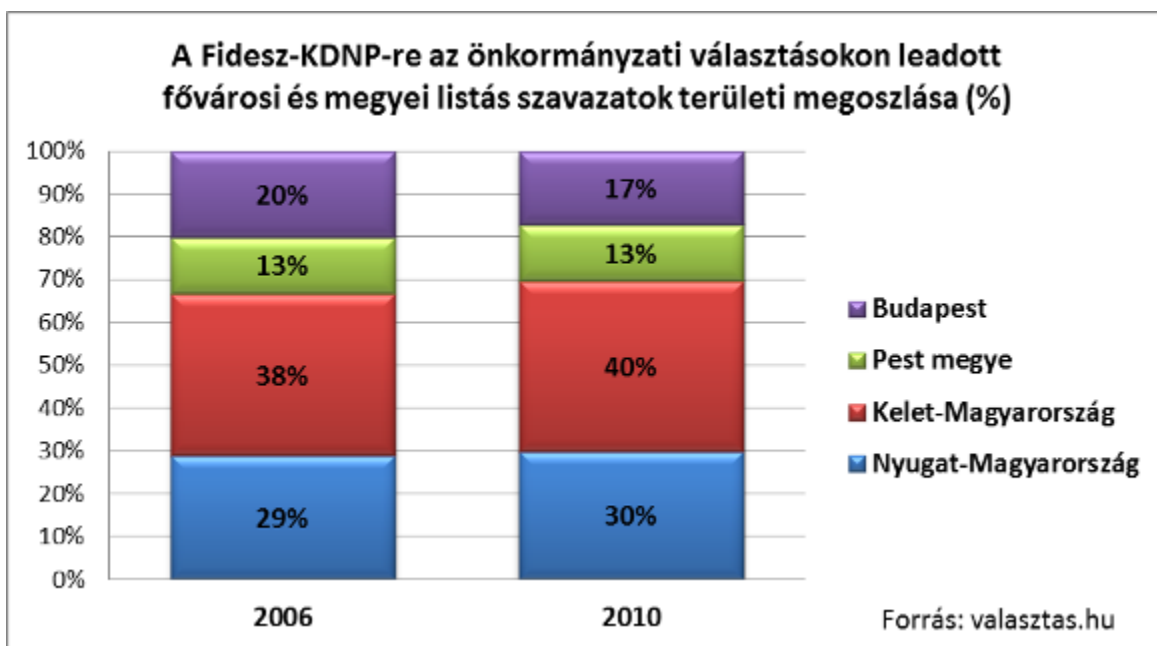
A 2010. október 3-i önkormányzati választáson a Fidesz-KDNP az összes megyei közgyűlésben többségbe került, a 23 megyei jogú városból 22-ben győzött, és ezen túl is 78 polgármesteri széket nyert el a 10 ezer fő feletti városokban. Ez a választási eredmény azonban nem önmagában, hanem a 2006-os – már akkor is soha nem látott győzelemként aposztrofált – teljesítménnyel összehasonlítva nyeri el valós súlyát.

Nem nőtt a Fidesz a nagyobb városokban

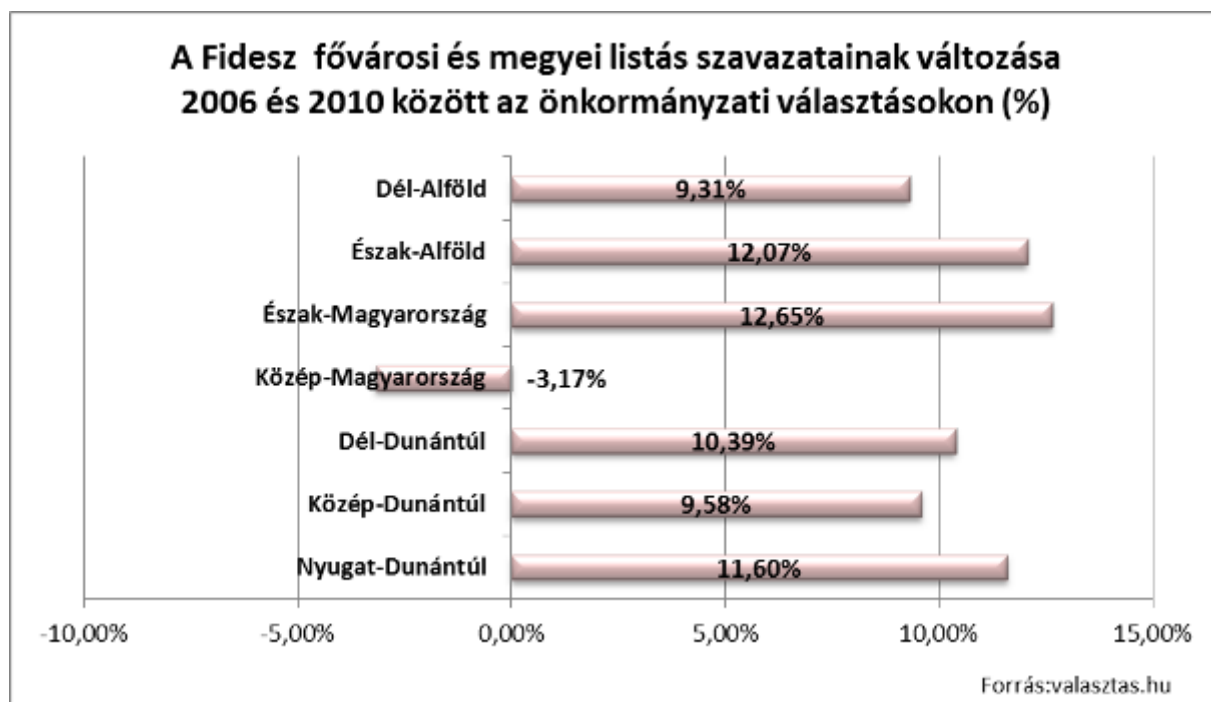
A szavazatszámot megvizsgálva az első meglepő tény, hogy a 10 fő feletti településeken a Fideszre leadott szavazatok száma csökkent 2006-hoz képest. Míg négy évvel ezelőtt több mint egymillió voksot kapott ezeken a településeken a jobboldali párt, addig idén 928 ezret. Ez a szám még a kisebb választási részvételt figyelembe véve is azt mutatja, hogy nem történt jelentős szavazótábor-bővülés a jobboldalon. A Fidesz elsőprő eredményét tehát nem a saját táborának erős növekedése, hanem az MSZP szavazók számának nagymértékű csökkenése okozza – ez még akkor is így van, ha a szocialisták saját szavazótáborukon belül továbbra is a 10 ezer fő feletti városokban a legerősebbek. Az MSZP városias jellegét jól mutatja, hogy míg a kistélepüléseken majdnem tízszer annyi jobboldali jelölt volt, mint hivatalos baloldali, addig a 10 ezer fő feletti városokban a szocialisták közel ugyanannyi jelöltet állítottak, mint a Fidesz. Ugyanakkor 2010-ben nem volt tapasztalható az előző választásokon rendszeresen érvényesülő trend, miszerint a nagyvárosokban és Budapesten jelentősen nagyobb arányban mennek el szavazni az emberek, mint a községekben. Így a relatíve alacsony városi részvétel és a több közvélemény-kutató cég által magasabbra mért fideszes választási hajlandóság is a jobboldal malmára hajtotta a vizet most októberben.

A Fidesz Csongrádban, az MSZP Komárom-Esztergomban szerepelt a legjobban 2006-hoz képest

A kelet-magyarországi és nyugat-magyarországi megyékben a megyei közgyűlésekre leadott listás szavazatok alapján jól látszik, hogy a Fidesz az ország mindkét felében lényegében egyforma mértékben javított eredményén; politikája és kampánya nem okozott jelentős népszerűség-növekedési különbségeket a Duna egyik és másik felén.



Ha a Fidesz szavazatok regionális megoszlását nézzük, akkor egyértelművé válik, hogy elsősorban Észak-Magyarországon és Észak-Alföldön erősödött a párt (több mint 12 százalékkal). Ez tehát azt jelenti, hogy nem csak a Jobbik, hanem a Fidesz is jócskán haszonélvezője volt az MSZP térségbeli meggyengülésének. Ugyanakkor látványos, hogy Közép-Magyarország nem követte az ország más részein tapasztalható trendeket: Budapesten kevesebb szavazatot kapott a párt, mint négy éve, ráadásul Pest megyében is csak az országos növekedési mértékének a felét mutatta a szervezet.



Ha még egy szinttel mélyebbre, a megyei eredményekre tekintünk, megállapíthatjuk, hogy a 2006-hoz képest számított erősödés képzeletbeli rangsorát Csongrád megye vezet. A dél-alföldi megyében a kormánypárt 33 százalékkal tudta növelni szavazatainak a számát. Az erősödést segítette, hogy a megyében volt a legkisebb a választási részvétel visszaesése 2006-hoz képest, azaz itt a Fidesz és az MSZP is igen jelentős mértékben tudta mozgosítani szavazótáborát. Hasonlóan dinamikus fejlődést tapasztalhattunk Heves megyében, ahol 2006-ban arányaiban még a legerősebbek voltak a szocialisták az összes megyei közgyűlés közül. 2010-ben azonban már 22 százalékkal több szavazatot kapott itt a Fidesz, mint négy évvel azelőtt. A választási részvétel relatíve magas szintje itt is segítette a pártot.

A legrosszabb teljesítményt a budapesti mellett a Bács-Kiskun megyei Fidesz nyújtotta: itt a szomszédos Csongráddal ellentétben csökkent a voksok száma, de szavazatszám tekintetében szinte stagnálás látható Veszprém és Tolna megyében is.

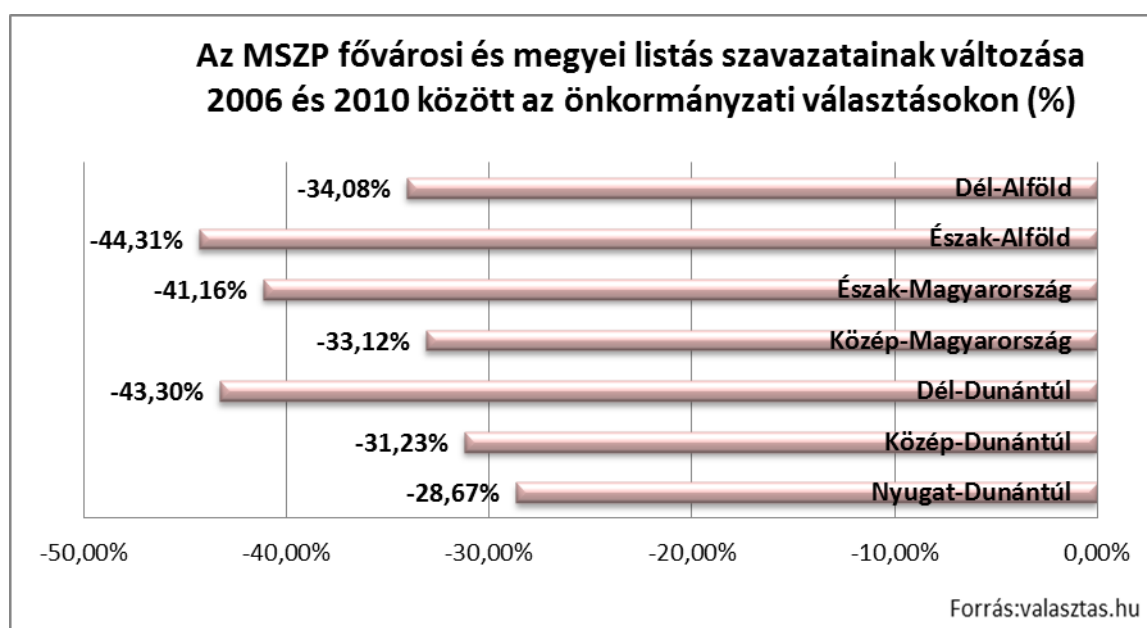
| A Fidesz és az MSZP megyei közgyűlési listájára leadott szavazatok a 2006-os és a 2010-es önkormányzati választásokon | | | | | | |
|---|--|--|---|-----------------------------------|-----------------------------------|--|
| Megyék | Fidesz-KDNP 2006 őszi szavazatszám | Fidesz-KDNP 2010 őszi szavazatszám | Változás 2006-ról 2010-re százalékban | MSZP 2006 őszi szavazatszám | MSZP 2010 őszi szavazatszám | Változás 2006- ról 2010-re százalékban |
| Bács-Kiskun | 96 763 | 96 203 | -1% | 48 118 | 26 569 | -45% |
| Baranya | 51 612 | 59 245 | 15% | 35 363 | 19 401 | -45% |
| Békés | 62 593 | 70 084 | 12% | 41 420 | 28 552 | -31% |
| Borsod-Abaúj- Zemplén | 113 723 | 124 576 | 10% | 89 542 | 49 741 | -44% |
| Budapest | 331 830 | 302 566 | -9% | 267 759 | 178 507 | -33% |
| Csongrád | 32 763 | 43 712 | 33% | 27 375 | 21 944 | -20% |
| Fejér | 53 367 | 61 365 | 15% | 32 623 | 19 805 | -39% |
| Győr-Moson-Sopron | 63 081 | 70 214 | 11% | 30 482 | 21 079 | -31% |
| Hajdú-Bihar | 69 447 | 75 579 | 9% | 40 322 | 21 741 | -46% |
| Heves | 46 159 | 56 203 | 22% | 45 219 | 29 779 | -34% |
| Jász-Nagykun-Szolnok | 60 245 | 64 859 | 8% | 42 031 | 27 088 | -36% |
| Komárom-Esztergom | 43 745 | 51 226 | 17% | 31 886 | 26 050 | -18% |
| Nógrád | 39 651 | 43 991 | 11% | 27 642 | 16 045 | -42% |
| Pest | 218 817 | 230 611 | 5% | 143 592 | 96 590 | -33% |
| Somogy | 54 992 | 61 807 | 12% | 27 997 | 14 715 | -47% |
| Szabolcs-Szatmár- Bereg | 101 817 | 119 005 | 17% | 62 503 | 31 841 | -49% |
| Tolna | 48 490 | 50 151 | 3% | 27 651 | 17 486 | -37% |
| Vas | 45 938 | 51 563 | 12% | 18 900 | 13 569 | -28% |
| Veszprém | 72 535 | 73 315 | 1% | 43 122 | 28 163 | -35% |
| Zala | 42 691 | 47 524 | 11% | 17 703 | 13 201 | -25% |

A Magyar Szocialista Párt hagyományosan Kelet-Magyarországon és Budapesten volt a legerősebb, így - érthető módon - ezeken a területeken okozza a Fidesz és a Jobbik előretörése a legnagyobb fejfájást a párt számára. A szocialisták jelentős kelet-magyarországi veszteségei eddig is a politikai publicisztikai evidencia tartományába tartoztak, de a friss önkormányzati választási adatok is alátámasztják a jelentős gyengülést. Az MSZP a Dunától keletre 40 százalékkal kapott kevesebb szavazatot, mint négy éve, míg a Dunántúlon „csupán” 35 százalékkal. Budapesten 33 százalékos szavazatszám-beli visszaesést hozott az október 3-i választás.

Az alábbi táblázatból világosan látszik, hogy a párt Közép-Magyarországon kapja szavazatának 39 százalékát, Nyugat-Magyarországon az egynegyedét, és Kelet-Magyarországon egy kicsit több mint egyharmadát. Azaz az MSZP számára az a Budapest és Pest megye a párt motorja, mely a Fidesz szavazatainak viszont csak a 30 százalékát adja.



Ha az MSZP-re leadott szavazatok regionális megoszlásának változását nézzük, akkor világosan látható, hogy a párt arányaiban nem a közép-magyarországi régióban vesztette a legkevesebb szavazatot, hanem Nyugat- és Közép-Dunántúlon (ahol már eddig is gyengébb volt). Sokak számára meglepő adat lehet viszont az is, hogy az MSZP az Észak-Alföldön és a Dél-Dunántúlon a sokszor emlegetett Észak-Magyarországnál is többet vesztett 2006-hoz képest. Ezekben a régiókban 44 százalék körüli szavazatvesztéséget könyvelhetett el a baloldal.

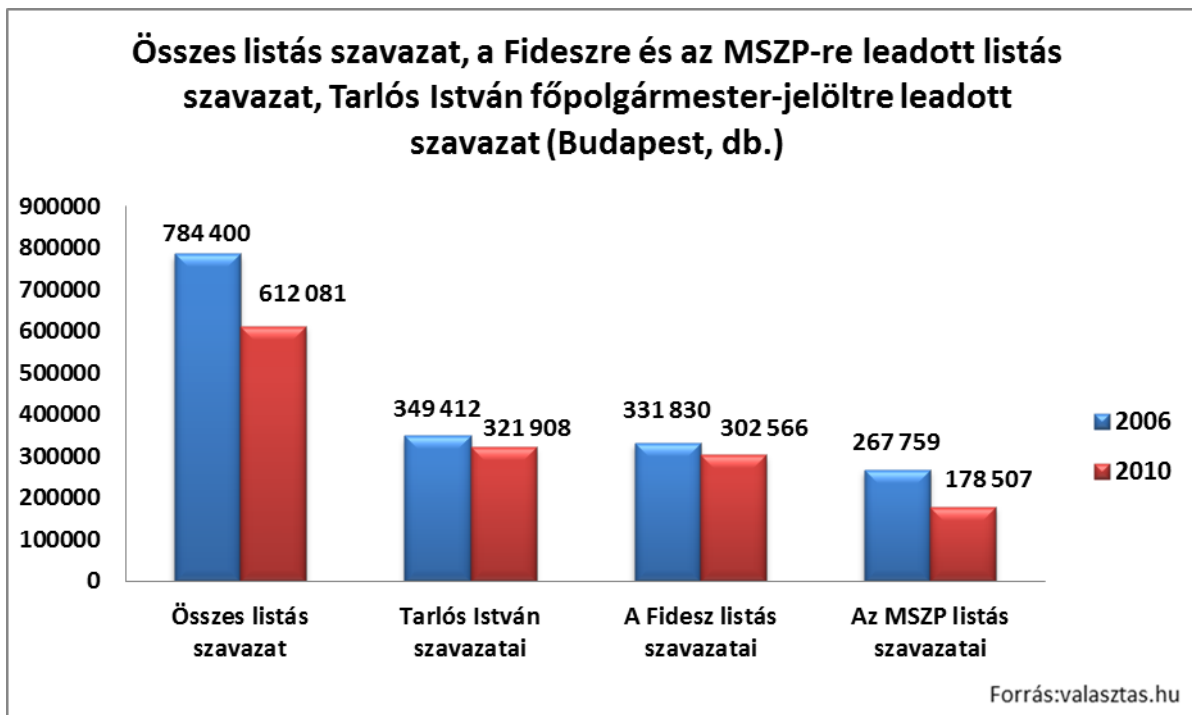


A megyei szintet elemezve láthatjuk, hogy a megyék képzeletbeli versenyében Komárom-Esztergom végzett az első helyen a szocialistáknál, itt „mindössze” minden ötödik szavazóját veszítette el a párt (18 százalékkal kevesebb szavazat, mint 2006-ban). A legnagyobb visszaesés Szabolcs-Szatmárban következett be az MSZP-nél (-49 százalék), de a keleti végeknél tapasztalt erős gyengülésnél nagyobb meglepetés, hogy a dél-dunántúli Somogy megyében szinte hasonló mértékű, 47 százalékos szavazótábor csökkenés tapasztalható 2006 őszéhez képest.

Budapest – jelentős szórás a kerületek között

A budapesti pártpreferenciák alakulásának elemzését megnehezíti az alacsony részvételi arány: Budapesten volt a harmadik legalacsonyabb részvétel az országban (43,6 százalék), mely egyben az összes régió közül a legnagyobb mértékű csökkenés 2006-hoz képest. A nehézséget így az okozza, hogy nem lehet egyértelműen megállapítani, hogy az otthon maradt szavazók között a győzelemben biztos fideszesek, vagy a szocialisták által elvesztett volt baloldaliak vannak-e többségben.

Egyértelműen kiderül ugyanakkor, hogy bár Budapest főpolgármesteri címét és 23-ból 19 kerület polgármesteri címét is elnyerte a Fidesz, a Főváros relatíve továbbra is a leggyengébb láncszem a Fidesz számára az országban. 2010 októberében Tarlós István mintegy 28.000 szavazattal kapott kevesebbet, mint négy évvel korábbi próbálkozása alkalmával, amikor még az inkumbens Demszky Gábor és egy mostaninál jóval erősebb MSZP-SZDSZ koalíció ellen indult. A Fidesz listás szavazatai is hasonló mértékben csökkentek, 30.000 vokssal. Az MSZP visszaesése természetesen ennél nagyobb mértékű (89.000 szavazat) még Budapesten is, azonban arányaiban a szocialisták nem maradtak el annyival 2006-os listás eredményüktől, mint az ország más régióiban, ami bizonyítja, hogy itt még komoly tartalékokkal rendelkezik a párt.



Amíg általában a tízezer fő feletti településeken dupla annyi szavazatot kapott a Fidesz, mint az MSZP, addig Budapesten 23-ból 15 kerületben jóval kisebb volt az eltérés a két párt fővárosi listájára leadott szavazatok között. Mivel – az előzőek ellenére is - nyilvánvaló a fideszes fölény a Fővárosban, érdekességet az jelent, hogy Budapesten melyik kerület milyen eltérést mutat a „Narancsvidek” általános tendenciájához képest.

| A Fidesz és MSZP fővárosi listájára leadott szavazatok százalékos megoszlása kerületenként (Sárgával jelölve a párt átlagánál szignifikánsan jobb eredményt elérő kerületek) | | |
|--|---------------------------------|-------------------------------|
| Kerület | Fidesz fővárosi listás eredmény | MSZP fővárosi listás eredmény |
| I. | 59% | 19% |
| II. | 57% | 23% |
| III. | 51% | 28% |
| IV. | 45% | 34% |
| V. | 56% | 23% |
| VI. | 49% | 28% |
| VII. | 47% | 28% |
| VIII. | 52% | 24% |
| IX. | 48% | 28% |
| X. | 47% | 32% |
| XI. | 50% | 31% |
| XII. | 58% | 21% |
| XIII. | 36% | 44% |
| XIV. | 47% | 29% |
| XV. | 46% | 31% |
| XVI. | 55% | 22% |
| XVII. | 58% | 22% |
| XVIII. | 50% | 29% |
| XIX. | 44% | 38% |
| XX. | 43% | 35% |
| XXI. | 46% | 31% |
| XXII. | 53% | 24% |
| XXIII. | 48% | 28% |

A fővárosi pártlistára leadott szavazatok kerületi bontása megmutatja, hogy a Fidesz fellegráa egyértelműen az I. kerület, a Vár. Itt a kormánypárt 59 százalékot ért el, szemben a szocialisták 19 százalékával. Nem okoz meglepetést a jobboldali párt erős szereplése a II., az V. és a XII. kerületben sem. Mindenképpen érdemes azonban megfigyelnünk, hogy jóval a budapesti átlag felett, a budai kerületekkel egy szinten végzett két külső-pesti városrész: a ciklusokon keresztül szocialista vezetésű XVI. kerületben 55 százalékot, a XVII. kerületben 58 százalékot ért el a Fidesz. További érdekesség, hogy a szociálisan alacsonyabb státusúak által is sűrűn lakott VIII. kerületben is 52 százalékot szerzett a jobboldal, azaz itt is elindult a baloldal térvesztése.

A baloldalt illetően a legfontosabb megállapítás, hogy egyetlen kerületben vannak többségben a szocialista szavazók a fideszesekhez képest, a XIII-ban. Mindezt jól mutatja a baloldali polgármester és a baloldali helyi egyéni képviselők elsöprő győzelme is. Angyalföldön és Újlipotvárosban 10 szocialistára mintegy 8 fideszes jut. A két másik baloldali vezetésű kerületben, Kispesten és Pesterzsébeten azonban úgy tudott nyerni az MSZP-s polgármester, hogy a kerületben – ha csak kismértékben is - többségben vannak a jobboldaliak: Kispesten hat százalékponttal, Pesterzsébeten nyolc százalékponttal erősebb a kormánypárt a legnagyobb ellenzéki pártnál. A baloldal további építkezési pontja lehet Újpest és Kőbánya, ahol 10 szocialista szavazóra „mindössze” 13 illetve 15 fideszes jut.